

מי שמתו פרק שלישי ברכות

1. ואתה חלל רשע נשיא ישראל אשר בא יומנו בעת עון קץ. יחזקאל בא ל על פי שנים ערים או שלשה ערים ימות המת לא יומת על פי עד אחד. דברים יז
2. יבדדו בניו ולא ידעו ויפצרו ולא יבין למה. איוב יד כא
3. אך בשרו עליו יאבד ונפשו עליו תאבד. איוב יד כב
4. ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק ולישכך לאמר לזרעך אתננהה הריאתיך בעיניך ושמך לא תעבר. דברים לד ד

מוסף רש"י

מאי לאמר אמר הקב"ה למשה לך אמור להם וגו'. כתיב ואל תאמרו לאברהם ליצחק ולישכך שבעה שנים נשבע לך קיימתי, וזהו לאמר, לך האומרים לך, אבל גויה היא מלפני ששמה לא מעובר, שאולי כך הייתי מקיימך עד שמראה אותם נעושים וקועים בה ומק' ומגיד להם (דברים יז ד).

בן איש חי אמר כולו עלמא. נספריס מדויקים כתיב חי וקרין חיל ומן הכתיב דייק הכי שלא כתיב חיל אלא חי: **סיפרא דבי רב**, מהארי דריש שהוא ממור נספריס: **בתוך הבור**, שהוא נאמנע הספריס:

אלמא ידעי, מדקאמר לעגל קא חמית ולא מני לשנויי כלעיל דומה קדים ואמר להו דהיינו דוקא לאלמא אכל כל כך לא היה מקדים שהוא עלמנו אינו יודע: אפי'

בן איש חי אמר כולו עלמא בני מתי גינהו אלא בן איש חי שאפי' במיתו קרוי חי רב פעלים מקבצאל שריבה וקבץ פועלים לתורה והוא הכה את שני אריאל מואב שלא הניח כמותו לא במקדש ראשון ולא במקדש שני והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג איכא דאמרי דתבר גוויז דברדא ונחת (ובבל איכא דאמרי דתנא סיפרא דבי רב ביומא דסיתוא). והמתים אינם יודעים מאומה אלו רשעים שבחיהו קרויין מתים שנאמר ואתה חלל רשע נשיא ישראל ואי בעית אימא מהכא² על פי שנים עדים או (על פי)

שלשה עדים יומת המת חי הוא אלא המת מעיקרא: ¹ בני ר' חייא נפוק לקרייתא אייקר להו תלמודיהו הו קא מצערי לאדכוריה א"ל חד לחבריה ידע אבון בהאי צערא א"ל אידך מנא ידע והא כתיב³ יכבדו בניו ולא ידע א"ל אידך ולא ידע והא כתיב⁴ אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל ואמר רבי יצחק קשה רמה למת⁵ כמחט בבשר החי אמרי בצערא דידהו ידעי בצערא דאחרינא לא ידעי ולא והתניא⁶ מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ר"ה בשני בצורת והקניטוהו אשתו והלך ולן בבית הקברות ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו אמרה חדא לחברתה חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתה איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים אלא לכי את ומה שאת שומעת אמרי לי הלכה היא ושטה ובאה ואמרה לה חברתה חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו הלך הוא זורע ברביעה שניה של כל העולם כולו לקה שלו לא לקה לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות ושמע אותן שתי רוחות שמספרות זו עם זו אמרה חדא לחברתה בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתי לך איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים אלא לכי את ומה שאת שומעת בואי ואמרי לי הלכה ושטה ובאה ואמרה לה חברתה חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה שניה שדפון מלקה אותו הלך זורע ברביעה ראשונה של כל העולם כולו נשדף ושלו לא נשדף אמרה לו אשתו מפני מה⁸ אשתקד של כל העולם כולו לקה ושלך לא לקה ועכשיו של כל העולם כולו נשדף ושלך לא נשדף סח לה כל הדברים הללו אמרו לא היו ימים מועטים עד שנפלה קטטה בין אשתו של אותו חסיד ובין אמה של אותה ריבה אמרה לה לכי ואראך בתך שהיא קבורה במחצלת של קנים הקברות ושמע אותן רוחות שמספרות זו עם זו אמרה לה חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתי הניחני דברים שביני לבינך כבר נשמעו בין החיים אלמא ידעי דילמא איניש אחרינא שכיב ואזיל ואמר להו ת"ש דועירי הוה מפקיד זוזי גבי אושפזיכתיה עד דאתי ואזיל לבי רב שכיבה אזל בתרה לחצר מות אמר לה זוזי היכא אמרה ליה זיל שקלינהו מתותי⁹ בצנורא דדשא ברוך פלן ואימא לה לאימא תשדר לי מסרקאי וגובתאי דכוחלא בהדי פלניתא דאתיא למחר אלמא ידעי [דלמא] דומה קדים ומכריז להו ת"ש דאבוה דשמואל הו קא מפקדי גביה זוזי דיתמי כי נח נפשיה לא הוה שמואל גביה הו קא קרו ליה בר אכיל זוזי דיתמי אזל אבתריה לחצר מות אמר להו בעינא אבא אמרו ליה אבא טובא איכא הכא אמר להו בעינא אבא בר אבא אמרו ליה אבא נמי טובא איכא אמר להו בעינא אבא בר אבא אבוה דשמואל היכא אמרו ליה סליק למתיבתא דרקינא אדהכי הוייה ללוי דיתבי אבראי אמר ליה אמאי יתבת אבראי מאי טעמא לא סלקת אמר ליה דאמרי לי כל כי הנך שני דלא סליקת למתיבתא דרבי אפס ואחלישתיה לדעתיה לא מעיילינן לך למתיבתא דרקינא אדהכי והכי אתא אבוה הוייה דהוה קא וכו' ואחיק אמר ליה מאי טעמא קא בכית אמר ליה דלעגל קא אתית מאי טעמא אחיבת דחשיבת בהאי עלמא טובא אמר ליה אי חשיבנא נעיילוהו ללוי ועיילוהו ללוי אמר ליה זוזי דיתמי היכא אמר ליה זיל שקלינהו באמתא דרחיא עילאי ותתאי דידן ומיצעי דיתמי אמר ליה מאי טעמא עבדת הכי אמר ליה אי גנובי גנבי מגנבו מדידן אי אכלה ארעא אכלה מדידן אלמא דידעי דילמא שאני שמואל כיון דחשיב קדמי ומכריז¹⁰ פנו מקום וואף ר' יונתן הדר ביה דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מגין למתים שמספרים זה עם זה שנאמר ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר אמר הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור להם לאברהם ליצחק וליעקב שבעה שנים נשבעתי לכם כבר קיימתיה לבניכם ואי

גוויז דנדרא. חמיכות של צדד והקרח שקורין גלגלנ"א צלע"ו והיינו ציוס השלג: ונחם ועצל. ¹¹ לקריו ° כדי לעסוק צמורה: **דסנא סיפרא דבי רב**. תורת כהנים: **חלל רשע**. על דקיהו הוא אומר ועדיין זימי יחזקאל חי היה וקורו חלל: **לקרייתא**. להתעסק צעזעזת לחומס: **אייקר תלמודיהו**. אשתכח תלמודם מנרסמם. אייקר הוכזב עליהם מחמת שכתה: **לערא דידהו**. לער גופם ממש כגון עקילת הרימה: **שמי רוחום**. של שמי ילדות ממות (6): **ונשמע**. ונדע מה גזרו היום פורענות צעולם. שהעולם נדון ברי"ה: **הפרגוד**. מחילה המנדלת בין מקום השכינה:

רביעיה ראשונה. יורה. שלש רביעיות הן צכירה שניה ושלישית ראשונה צ"ו צמרתשון שניה צ"ג שלישיית צ"ח כסליו: **צד מלקה אוסו**. שעתיד צדד ליפול סמוך לרביעיה¹² ראשונה ומה שזרע כבר הוקשה והצד שזרעו והזרע צשניה עדיין כך הוא ואינו נצבר בצביל הצדל כענין שנאמר והפסחתם והשעורה נתתה והטפה והכוסמת לא נכו (שמות ט): **שדפון**. מלקה הכן ואינו משדף הקשה: **אלמא ידעי**. דכריס האמורים בין החיים: **נחלר מוס**. לצית הקצרות: **צלנורא דדשא**. צמור מפסן הצית שהדלת סוצב צו: **מסרקאי**. מסרק שלי:

גובסא קנה. וצביל שמתה ילדה אמרה קן לעגמת נפש: **צדי פלניסא דאסיא למחר**. לקצורה: **אלמא ידעי**. מה שעושין שידעה זו שזו גוססת ונטויה למות: **דלמא דומה**. מלאך שהוא ממונה על הממס קדים ומכריז להו עכשיו יבא פלוני אכל שאר דברי החיים אינם יודעים: **צעינא אבא**. מצדק אני את אבא כך היה שמו: **א"ל**. הממס נגלו לו כאלו הם חוץ מקצריהם ויושבים צענולה: **חוייה**. שמואל ללוי¹³ חצרו שהיה יושב חוץ לשיבה של שאר ממס: **כל כי הנך שני**. מספר השנים שלא נכנסת צישיצמו של רבי אפס צנמ' כמזכות צפרק הנושא את האשה (דף קג):

חוייה. שמואל לאצוה דקא צכי ומיך: **דלעגל אסיס**. צמורה תקצר: **באמסא דרחיא**. כל בנין מושב הכחיים קרוי אמת הכחיים: **אלמא ידעי**. מני חשונ צין החיים: **ואם הארץ**. צמיתת משה כתיב: ואי

לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות ושמע אותן רוחות שמספרות זו עם זו אמרה לה חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתי הניחני דברים שביני לבינך כבר נשמעו בין החיים אלמא ידעי דילמא איניש אחרינא שכיב ואזיל ואמר להו ת"ש דועירי הוה מפקיד זוזי גבי אושפזיכתיה עד דאתי ואזיל לבי רב שכיבה אזל בתרה לחצר מות אמר לה זוזי היכא אמרה ליה זיל שקלינהו מתותי⁹ בצנורא דדשא ברוך פלן ואימא לה לאימא תשדר לי מסרקאי וגובתאי דכוחלא בהדי פלניתא דאתיא למחר אלמא ידעי [דלמא] דומה קדים ומכריז להו ת"ש דאבוה דשמואל הו קא מפקדי גביה זוזי דיתמי כי נח נפשיה לא הוה שמואל גביה הו קא קרו ליה בר אכיל זוזי דיתמי אזל אבתריה לחצר מות אמר להו בעינא אבא אמרו ליה אבא טובא איכא הכא אמר להו בעינא אבא בר אבא אמרו ליה אבא נמי טובא איכא אמר להו בעינא אבא בר אבא אבוה דשמואל היכא אמרו ליה סליק למתיבתא דרקינא אדהכי הוייה ללוי דיתבי אבראי אמר ליה אמאי יתבת אבראי מאי טעמא לא סלקת אמר ליה דאמרי לי כל כי הנך שני דלא סליקת למתיבתא דרבי אפס ואחלישתיה לדעתיה לא מעיילינן לך למתיבתא דרקינא אדהכי והכי אתא אבוה הוייה דהוה קא וכו' ואחיק אמר ליה מאי טעמא קא בכית אמר ליה דלעגל קא אתית מאי טעמא אחיבת דחשיבת בהאי עלמא טובא אמר ליה אי חשיבנא נעיילוהו ללוי ועיילוהו ללוי אמר ליה זוזי דיתמי היכא אמר ליה זיל שקלינהו באמתא דרחיא עילאי ותתאי דידן ומיצעי דיתמי אמר ליה מאי טעמא עבדת הכי אמר ליה אי גנובי גנבי מגנבו מדידן אי אכלה ארעא אכלה מדידן אלמא דידעי דילמא שאני שמואל כיון דחשיב קדמי ומכריז¹⁰ פנו מקום וואף ר' יונתן הדר ביה דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מגין למתים שמספרים זה עם זה שנאמר ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר אמר הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור להם לאברהם ליצחק וליעקב שבעה שנים נשבעתי לכם כבר קיימתיה לבניכם ואי

(א) נשין מוס' ביק' פנ: ד"ה אמאן. (ב) נחמס' ע"ו מו. כמז רש"י ד"ה צני רבי חייא יהודה (ז) וזוקי' שמון. (ח) שבת י: קנה. (ט) וסותו דף י סתדרין מת: (י) נאבות דר"ג פ"ג ה"ח. (יא) וכלומר שמה קדמישט ערוך ועי' מ"ט צ"ב פ"ו מ"ג. (יב) ג"ל לנרס. (יג) וספוטו: (יד) וסמירוס רב יוסף צד"ה א' יא אמת שטבל מחמת שנגע בשכן אחד, (ט"ז) ש"ל שניה. (טח) ס"ה הכרי,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שמי וכו' ממות הס"ד ואח"כ מ"ה בואי ונשטו ועד:

גליון הש"ס

גמ' ואי ר' יונתן חדר ביה. ע"י סוטה דף ל' ע"ב מוס' ד"ה אבות: רש"י ד"ה ונחת בו בדי לסיק בבורה. ע"י ב"ק דף פ"ב ע"ב מוס' ד"ה אמת:

לעוי רש"י

גלאנצ"א [גלצ"א]. קרח.

רב ניסים גאון

דילמא דומה הוא דקדים מכריז להו. במסכת סנהדרין בפרק כל ישראל יש להן חלק (דף ידו צד) אמרי' אמר ר' יוחנן אוחות מלאך שהוא ממתנה על ההוחות דומה שמו: ת"ש דאבה דשמואל הוה מפקדי גביה זוזי דיתמי אמר ליה דאמרו לי כל תנן שני דלא עיילת למתיבתא דר' אפס הבא נמי לא תיעול. איתיה לפירושה במסכת כתובות בפרק הנושא את האשה (דף קג) דתנו רבנן בשעת פטירתו של רבי כו' אמר להם לחכמי ישראל אני צריך ונכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם אל תספודוני בעיירות והושבכו ישיבה לאחר ל' יום שמעון בני חכם גמליאל בני נשיא חגיגא בר חמא ישב בראש דראמרי' עלה לא קביל עליה ר' חגיגא שהיה ר' אפס גדול ממנו ב' שנים ומחצה יתיב ר' אפס ברישא ויתבי ר' חגיגא אבראי ואתא לוי יתיב גביה ומשום הכא לא עייליה ללוי למתיבתא דרקינא עד דבעא שמואל רחמי עליה ועיילוהו: